

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

közbenső ítélete

Az ügy száma: Gfv.VI.30.143/2021/4.

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

Dr. Cseh Attila előadó bíró

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró

A felperes: ...

A felperes képviselője: 1000 számú Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Dantesz Péter ügyvéd)

Az alperes: ...

Az alperes képviselője: Rátky és Társa Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Richter Attila ügyvéd)

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 20.Gf.40.305/2020/7-II. számú közbenső ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Budapest Környéki Törvényszék 2.G.40.185/2019/9. számú közbenső ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős közbenső ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 63.500 (hatvanháromezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy az alperes 237.590 (kétszázharminchétezer-ötszázkilencven) forint lerótt felülvizsgálati eljárási illeték visszatérítését kérheti.

A közbenső ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A szerződés egyedi részének 7. pontja tartalmazta, hogy a törlesztőrészlet, a hitel ügyleti kamatlába, az árfolyamkülönbözetek ügyleti kamatlába és az induló teljes hiteldíjmutató (THM) a hitelező általános szerződési feltételeiben meghatározott módon változhat, amit az adós a jelen okirat aláírásával az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatásként tudomásul vett. A szerződés 10. pontja az üzletszabályzatot (ÜSZ) és az általános szerződési feltételeket (ÁSZF) a szerződés elválaszthatatlan részévé tette, rögzítette az elfogadó nyilatkozatban foglaltak elolvasását, megértését és jóváhagyását, valamint az adós kijelentését, miszerint a hitel esetleges árfolyamkockázatáról szóló tájékoztatást megértette és tudomásul vette.

[2] Az ÁSZF 4.1.1. pontja a hitel összegének devizában való meghatározására, forintban történő folyósítására és a visszafizetésére vonatkozó szerződéses tartalmat, 4.1.2. pontja a deviza alapú hitel forintban kifejezett összegének meghatározási feltételeit, 4.1.3. pontja a törlesztőrészletek összegének kiszámítására vonatkozó matematikai képletet és annak magyarázatát tartalmazta.

[3] A 4.1.4. pont a deviza alapú hitelek esetén a törlesztőrészletek összege meghatározásának módszerét rögzítette – részben visszautalással a 4.1.3. pontra – akként, hogy a számítási módszerre vonatkozó képleteket, rendelkezéseket és az ahhoz fűzött magyarázatokat tartalmazta, továbbá utalást az árfolyamkülönbözetre és arra, hogy a keletkező árfolyamkülönbözeteket a futamidő alatt a pénzintézet halmozottan tartja nyilván és az ott meghatározott képlet szerint számítja ki. Tartalmazta továbbá a pozitív halmozott

árfolyamkülönbözet, valamint a negatív halmozott árfolyamkülönbözet elszámolásának módszerét. A 4.1.5. pont az értesítésekkel kapcsolatos szabályokat rögzítette úgy, hogy az értesítésben feltüntetésre kerül a 4.1.4. pont szerint halmozott árfolyamkülönbözet is.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[4] A felperes keresetében a szerződés érvényessé nyilvánítását kérte azzal, hogy az alperes felé fennálló tartozása 2019. december 30-án 3.075.899 forint. Arra hivatkozott, hogy a szerződés 7. pontjának „az adós a jelen okirat aláírásával, az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatásként tudomásul vett” fordulata érvénytelen a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 209/A. § (2) bekezdése alapján. Az érvénytelenség körében hivatkozott az rPtk. 205. § (3) bekezdésére, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 203. § (6) és (7) bekezdésére, a Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozatára, valamint az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) C-26/13., C-96/14., C-51/17., C-186/16. számú ítéleteire, amelyekben az árfolyamkockázati tájékoztatóval szembeni elvárás kritériumait határozta meg.

[5] Hangsúlyozta, hogy az alperes kockázatteltérő nyilatkozatot nem adott át a részére, a szerződés 7. pontja csupán arról rendelkezik, hogy az ÁSZF-t átvette és a kockázatteltérő tudomásul vette, ezzel azonban az alperes nem tett eleget kockázatteltérő kötelezettségének. A szerződés így pénzügyileg átláthatatlanná vált, nem volt világos és érthető az árfolyamkockázat fogyasztóra telepítése, ezért a rendelkezés tisztességtelen. Hiányolta a kamatparitás elvéből következő, az árfolyamkockázatot is meghatározó közgazdasági körülményekre vonatkozó tájékoztatást. Arra is hivatkozott, hogy a tájékoztatásnak a szerződéskötést megelőzően kell a fogyasztó rendelkezésére állnia ahhoz, hogy kellően megalapozott döntést hozhasson.

[6] Az alperes érdemi védekezése a kereset elutasítására irányult. Állította, hogy a 6/2013. PJE határozat 3. pontja, a 2/2014. PJE határozat 1. pontja, a vonatkozó EUB-ítéletek és a Kúria Konzultációs Testületének megállapításai alapján a blankettaszerződés 7. és 10. pontjai, valamint a szerződés részét képező ÁSZF 4.1.1.4., 4.1.2., 4.1.3., 4.1.4. pontjai tartalmukban kellő tájékoztatást nyújtottak, melynek eredményeképpen a felperes tisztában volt a deviza alapú finanszírozás alapvető jellegzetességeivel, szerződéses jogkövetkezményeivel.

Az első- és másodfokú közbenső ítélet

[7] Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletében megállapította a szerződés érvénytelenségét.

[8] A keresetet érdemben az rHpt. szerződéskötés időpontjában hatályos 203. § (4)-(5) bekezdése alapján bírálta el. Rögzítette, hogy a perbeli szerződés fogyasztói szerződésnek minősül, a 6/2013. PJE határozat 1. pontja értelmében a deviza alapú kölcsönszerződések

esetén az árfolyamváltozás hatásait az adósnak kell viselnie. A 6/2013. PJE határozat 3. pontjában előírtakra, az EUB C-26/13. számú ítélet 39. pontjában foglaltakra és a 2/2014. PJE határozatra figyelemmel azt vizsgálta, a nyújtott tájékoztatásból egyértelműen kitűnik-e, hogy az árfolyamkockázat hatására a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül megemelkedhet; az árfolyamváltozás iránya és mértéke előre nem állapítható meg, annak nincs felső határa; a fenti árfolyamváltozás valós, vagyis a hitel futamideje alatt bekövetkezhet és nem elhanyagolható mértékű.

[9] Megállapította, hogy az egyedi szerződési feltételek 7. és 10. pontja kockázatfeltárányilatkozatot nem tartalmaz, csupán arra utal, hogy a felperes az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást megértette és tudomásul vette, amiből azonban nem tűnik ki, hogy a törlesztőrészletek nagysága és a deviza/forint árfolyam között van-e összefüggés, mely deviza árfolyamával állnak összefüggésben a törlesztőrészletek. A jelzett pontok nem adnak tájékoztatást az árfolyamváltozás lehetőségéről, sem arról, hogy annak milyen hatása lehet a törlesztőrészletekre, még utalást sem tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy a törlesztőrészlet összege megemelkedhet, illetve milyen esetben emelkedhet meg. Az ÁSZF 4.1.1. - 4.1.4. pontjai nem nyújtanak tájékoztatást a devizahitelezésben rejlő kockázatokról, csupán arra utalnak, hogy a törlesztés és a folyósítás is lerovó pénznemben történik, és hogy változhat az árfolyam. Nem tartalmaznak azonban az árfolyamváltozás kockázatát felperesre hárító kifejezést, sem azt, hogy az annak kedvező vagy hátrányos hatásait neki kell viselnie.

[10] Az elsőfokú bíróság szerint a törlesztőrészletek kiszámítására vonatkozó 4.1.4. pontból és a tőketartozás kiszámítására vonatkozó 4.4.2. pontból kitűnhet, hogy az árfolyamváltozás hatásait a felperesnek kell viselnie, mivel a képletekben szerepel az aktuális árfolyam, és a kölcsönszerződés nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely alapján a felperes egy meghatározott mértéket meghaladóan ne lenne köteles viselni az árfolyamváltozás kockázatát, melyet ily módon ezek a pontok a felperesre hárítják. A nyújtott tájékoztatás azonban nem világos és nem érthető az átlagos fogyasztó számára, mivel nem tűnik ki egyértelműen belőle, hogy az árfolyamkockázat hatására a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül változhat, a változás iránya és mértéke előre nem állapítható meg, annak nincs felső határa vagy korlátlan, és a hitelszerződés fennállása alatt bekövetkezhet.

[11] Ugyanakkor az elsőfokú bíróság nem értett egyet azzal a felperesi állásponttal, miszerint az ügyletben rejlő kockázatot oly mértékben szükséges feltárni, hogy a fogyasztónak a felperes által hivatkozott valamennyi gazdasági törvényszerűségről, közgazdaságtani és pénzügyi ismeretről, összefüggésről tájékoztatást kellene kapnia.

[12] Mindezekre tekintettel úgy foglalt állást, az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt világos és egyértelmű, az alapján a felperes alappal gondolhatta, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, ezért az ÁSZF 4.1.4., 4.4.2. pontjaiban foglalt feltételek tisztességtelenek, amiből következően a támadott rendelkezések az rPtk. 209. § (1), (2) és (4) bekezdései, valamint 209/A. § (2) bekezdése alapján – figyelemmel a 2/2014. PJE határozat 1. pontjára – semmisek. A főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés érvénytelensége az egész szerződés érvénytelenségét eredményezi, ezért az rPtk. 239. § (2) bekezdése alapján a szerződés teljes érvénytelenségét állapította meg.

[13] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[14] Rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, abból a releváns jogszabályok helyes alkalmazásával és értelmezésével megalapozott jogi következtetést vont le, meghozott döntésével és annak jogi indokaival egyetértett.

[15] Helytállónak ítélte az elsőfokú bíróság megállapítását, miszerint a szerződés 7. pontja az rHpt. 203. § (6) és (7) bekezdése szerinti kockázatfeltárási kötelezettségnek, és a Kúria 2/2014. PJE határozatában megfogalmazott követelménynek sem felelt meg, kizárólag azt tartalmazta, hogy a törlesztőrészletek, az ügyleti kamatláb, az induló THM az ÁSZF-ben meghatározott módon változhat, amit az adós az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatásként tudomásul vett. A tájékoztatás tartalmát azonban ez a pont nem foglalja magában. Ebből önmagában lehet ugyan következtetni arra, hogy az árfolyamváltozás kockázatot jelent, de a kockázat mibenlétére, tartalmára nem vonható következtetés.

[16] Alapvetően ítélte az alperesnek azt a fellebbezési állítását, miszerint a szerződés 7. pontja, és az ÁSZF 4.1.3., 4.1.4. valamint 4.3. pontja mint árfolyamkockázati tájékoztató megfelelne az rHpt. szerződéskötéskor hatályos 203. § (4) és (5), jelenlegi (6) és (7) bekezdéseiben foglaltaknak. Kiemelte: a 4.1.3. pont a törlesztőrészlet összegének meghatározására ad rövid szöveges tájékoztatást és egy képletet a képlet tagjainak magyarázatával, a 4.1.4. pont a deviza alapú hitel esetén a törlesztőrészletek számítási módszerét tartalmazza szintén képlet formájában. Ebben a pontban, a képlet magyarázatánál valóban megjelenik az árfolyam kifejezés, a 4.3. pont pedig az ügyleti kamatláb és a törlesztőrészletek változása körében tartalmaz rövid tájékoztatást a svájci frank devizanemű hitelszerződés ügyleti kamatláb változására vonatkozóan, ahol a CHF LIBOR változásához igazodik az ügyleti kamatláb, azonban az ÁSZF-ből csupán áttételesen lehet következtetni arra, hogy a törlesztőrészletre hatással van a devizaárfolyam az ügyleti kamatlábon keresztül.

[17] A másodfokú bíróság hangsúlyozta: ezzel szemben sem a törlesztőrészlet számításának képlete, sem a tőketartozás képlete nem tartalmaz árfolyam tagot, így ezen képleteken keresztül egyáltalán nem követhető, hogy az árfolyamnak, és erre figyelemmel az árfolyamváltozásnak van-e és milyen hatása a törlesztőrészletekre. Ezt sem az elsőfokú eljárásban előadott ellenkérelmében, sem fellebbezésében maga az alperes sem vezette le – még utalásszerűen sem –, csupán hivatkozott a tájékoztatás megfelelőségére, ám hogy a képletben miként jelenik meg az árfolyamváltozás és annak hatása hogyan következik belőle, nem fejtette ki. Az egyes képletekből azokat egymáshoz viszonyítva kellene kikövetkeztetnie a fogyasztónak a fennálló árfolyamkockázatot. Ez a tájékoztatási forma nem felel meg a Kúria és az EUB ítélezési gyakorlata által kidolgozott elvárásoknak.

[18] Rámutatott továbbá, hogy az alperes által hivatkozott ÁSZF rendelkezések – mint árfolyamkockázati tájékoztatás – tartalmában is hiányos és funkciójának betöltésére sem alkalmas, hiszen az árfolyamkockázat mibenlétére, annak valós voltára, súlyára, a törlesztőrészletekre gyakorolt hatására nem hívja fel a figyelmet, abból nem következtethető ki az esetleges jelentős növekedés veszélyének fennállta. A hivatkozott üzletszabályzati pontok alapján a felperesnek legfeljebb arról volt tudomása, hogy az ügylet

árfolyamkockázattal jár, de ezen pontok együttes értelmezéséből sem vonható le az árfolyamváltozás mechanizmusa.

[19] A másodfokú bíróság hiányolta a tájékoztatás figyelemfelhívó jellegét is, kiemelve, hogy a fogyasztónak a kockázatra több szerződéses pont együttes értelmezése útján kellene rájönnie. Leszögezte, nem világos, nem érthető a deviza alapú szerződés általános szerződési feltételeinek a fogyasztó fizetési kötelezettségét szabályozó kikötése, ha az árfolyamkockázat viselése az árfolyamkockázat mibenlétére, fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatására, a kockázatviselés mértékére vonatkozó tájékoztatás hiányában csak kikövetkeztethető az általános szerződési feltételek több különböző helyen, nem áttekinthető szerkezetben szereplő rendelkezéseinek egybevetése és együttes értelmezése alapján (BH 2020.45. III. pontja). Ebből következően az árfolyamkockázat mibenléte, törlesztőrészletekre gyakorolt hatása nem volt világos és érthető a fogyasztó számára.

[20] Kitért arra is, hogy a 93/13/EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdése és az azt átültető rPtk. 209. § (5) bekezdése értelmében a feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik a szerződés elsődleges tárgyának meghatározására, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek. Az alperes azonban a fentiek szerint az rHpt. 203. § (6), (7) bekezdésében előírt tájékoztatási kötelezettségének nem tett eleget, melyből következően a világos és érthető megfogalmazás követelményének teljesülése nem állapítható meg, ami miatt a nem világos és nem érthető szerződési rendelkezések tisztességtelen jellege vizsgálható az Irányelv 3. cikk (1) bekezdésére tekintettel.

[21] A másodfokú bíróság indokolása értelmében a kétlépcsős vizsgálat második eleme annak vizsgálata, hogy az általános szerződési rendelkezések a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével a szerződés megkötésének időpontjában a jogok és kötelezettségek egyensúlyát egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapították-e meg a rPtk. 209. § (1) bekezdése szerint.

[22] Ezzel kapcsolatban azt hangsúlyozta, hogy a szerződés megkötésének időpontjában a devizakockázat adósra hárításának ellentételezése az alperes által meghatározott kedvezőbb kamatmérték volt, mely az alperes szerint biztosította az egyensúlyt. A teljes futamidőre kiterjedő árfolyamkockázat adósra történő telepítése a devizaárfolyam kockázata feltárásának hiányában azonban olyan súlyú következmény, amit a szerződéskötéskor az adós nem tudott mérlegelni, valós tájékoztatás hiányában nem látta át a felajánlott kedvező kamatmértékkel szemben az általa vállalt devizaárfolyam változásból eredő fizetési kötelezettsége mértékét. Önmagában a kedvezőbb kamatmérték az alperes érvelésével szemben nem ellensúlyozta a felperesi oldalon a szerződés teljes időtartalma alatt esetlegesen jelentkező árfolyamváltozásból eredő többletfizetési kötelezettséget. A felperes a kedvezőbb kamatmérték miatt kötötte meg a devizaalapú kölcsönszerződést anélkül, hogy a tájékoztatás hiányában tisztában lett volna az árfolyamkockázat valódi mibenlétével és annak törlesztőrészletekre, így fizetési kötelezettségére gyakorolt hatásával.

[23] A másodfokú bíróság szerint az egyensúlytalanságot pont az okozza, hogy a deviza árfolyamkockázat adósra telepítése magában hordozza annak a lehetőségét, hogy a szerződéskötéskori kedvezőbb kamatmértékhez képest az árfolyamkockázatból eredő, az

adósterhelő árfolyamkülönbözet olyan mértékben emelkedik, ami már megbontja a kezdeti egyensúlyt.

[24] Mindez a szerződés megkötése időpontjában a szerződésből eredő jogok és kötelezettségek egyensúlyát a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a felperes hátrányára állapította meg, mely a szerződési feltételek tisztességtelenségéből eredő érvénytelenséget okozza. Erre tekintettel úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy a megfelelő tájékoztatás hiányában a kölcsönszerződés 7. pontjának árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen és ezért az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése alapján semmis, ami egyben a teljes szerződés érvénytelenségét eredményezi.

[25] A másodfokú bíróság rámutatott továbbá, hogy az alperes csak a fellebbezésében hivatkozott arra, hogy a tájékoztatás a hirdetményben megtörtént, mely hivatkozása így az rPp. 235. §-ára figyelemmel nem volt figyelembe vehető a fellebbezési szakban. Ugyanakkor megjegyezte, hogy a hirdetmény érdemben sem felelt meg a tájékoztatásnak, hiszen az abban több helyen elszórt tájékoztatás nem alkalmas a fogyasztónak az árfolyamkockázatra vonatkozó világos és egyértelmű tájékoztatására, és az sem igazolt, hogy a hirdetményt a felek a szerződésük részévé tették.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[26] A jogerős közbenső ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, elsődlegesen annak elsődlegesen hatályon kívül helyezése és az elsőfokú közbenső ítélet megváltoztatásával a kereset elutasítása, másodlagosan a közbenső ítéletnek az elsőfokú közbenső ítéltre is kiterjedő hatályon kívül helyezése, és az első- vagy a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása érdekében, felülvizsgálati eljárási költségeinek megítélése mellett.

[27] Megsértett jogszabályhelyként az rPtk. 205. § (3) bekezdését, 209. § (1), (2) és (4) bekezdéseit, 209/A. § (2) bekezdését, valamint az rHpt. szerződéskötéskor hatályos 203. §-ának (4), (5) bekezdéseit jelölte meg, továbbá hivatkozott a 93/13/EGK irányelv 3. cikk (1) bekezdésére és 4. cikk (2) bekezdésére, valamint a 2/2014. PJE határozat 1. pontjára.

[28] Az alperes alapvetően azt sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság jogerős közbenső ítéletének meghozatalakor a helyesen kiválasztott jogszabályokat tévesen értelmezte, és emiatt helytelen jogi következtetést vont le a perbeli árfolyamkockázati tájékoztató tisztességtelensége, és emiatt a szerződés érvénytelensége tárgyában.

[29] Hangsúlyozta, hogy az rPtk. 205. § (1) bekezdéséből és 207. § (1) bekezdéséből következően a szerződési jogban nem az akarat, hanem a nyilatkozási elv az irányadó, márpedig a felperes a perbeli szerződés aláírásával kifejezte azt az akaratnyilatkozatát, hogy a szerződést az ott rögzített feltételekkel és tartalommal kívánja megkötni, mely feltételek kiterjedtek a szerződés deviza alapúságára, illetve arra is, hogy a felperes vállalja az ügylet árfolyamkockázatát.

[30] Idézte a jogerős határozatnak az árfolyamkockázati tájékoztatással, a 93/13/EGK irányelv 3. cikk (1) bekezdésével és 4. cikk (2) bekezdésével kapcsolatos indokolási részeit {másodfokú határozat [31]-[43] pontjai}, ehhez kapcsolódva részletesen ismertette az egyedi szerződés 10. pontját, kiemelve, hogy az tartalmazta a felperes azon kijelentését, miszerint „a hitel esetleges árfolyamkockázatáról szóló tájékoztatást megértette és tudomásul vette”. Hangsúlyozta, hogy ez a szerződési pont egyértelműen rendelkezett arról, miszerint a szerződés elválaszthatatlan mellékletét képezte az alperesi ÁSZF és ÜSZ, amelyek tartalmát a felperes megismerte és azok egy-egy példányát szerződéskötéskor átvette. Az alperes álláspontja szerint mindez logikailag közvetve azt is jelenti, hogy a felperes megkapta az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást és azt tudomásul is vette.

[31] Az ÁSZF 4.1.2. és 4.1.4. pontjai tekintetében kiemelte, hogy azok a szerződés esetén alkalmazandó árfolyamok tekintetében részletes – matematikai igényességű – tájékoztatást tartalmaztak, amely így egzakt, átlátható és érthető volt.

[32] A 6/2013. PJE és a 2/2014. PJE határozatok alapján rámutatott egyrészt arra, hogy az árfolyamkockázat a szerződés deviza alapú jellegéből következik, másrészt arra, hogy nem volt olyan körülmény, amely befolyásolhatta volna a felperes szerződéskötési szándékát, aki valójában az utóbb bekövetkezett tények fényében fogalmazza meg a vele szembeni szerződéskötéskori elvárásait. Ehhez kapcsolódva állította: a szerződés és az ÁSZF alapján pontosan kiszámítható volt, hogy mely időpontban, milyen árfolyammal kell számolnia a feleknek.

[33] Hivatkozása szerint a perbeli szerződés deviza alapú finanszírozásra vonatkozó rendelkezései nem tértek el a szokásos szerződési gyakorlatától. A szerződéskötéskor hatályos rHpt. 203. §-a az rPtk. szerinti együttműködési és tájékoztatási kötelezettséget konkretizálta az rHpt. hatálya alá tartozó jogalanyok tekintetében, de nem írta elő a kockázatfeltáró nyilatkozat külön okiratban való szükségességét, és annak konkrét tartalmát sem határozta meg.

[34] Szerinte a kockázattelepítésre vonatkozó rendelkezések világosak, érthetőek és matematikai műveletekkel alátámasztottak voltak, az így történt árfolyamkockázat-feltárással tekintettel a felperes megérthette az ügylet azon jellegét, miszerint az árfolyam változása a tartozást növelheti és az így keletkezett terhet a felperes viseli. Kiemelte: tájékoztatási kötelezettsége nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás várható irányára, előre nem látható mértékére, a kockázat reális voltára, valószínűségére.

[35] Kitért arra is, hogy jogelődjének a szerződéskötéskor hatályos hirdetménye kifejezett figyelemfelhívást tartalmazott a forint árfolyama ún. intervenciós sávja változásának lehetőségére nézve, ami azt is jelenti, hogy a forint árfolyama is változik, ez utóbbi pedig jelentősen befolyásolhatja a devizaárfolyamhoz kötött kölcsönök jövőbeni törlesztőrészeleteinek nagyságát, ezért a deviza alapú kölcsönök felvétele előtt a fogyasztóknak mérlegelniük kellett ennek kockázatát.

[36] Érvelése értelmében az ÁSZF részletesen foglalkozott az ügyleti kamatlábváltozás törlesztőrészlet-változást előidéző okaival is, e körben a 4.1.3., 4.3. és 4.1.4. pontok tartalmára utalt. Mindezekből egy észszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztó számára az alperes szerint világosnak kellett lennie annak is, hogy az árfolyamkockázatot a kedvezőbb kamatmérték ellenében korlátozás nélkül kell viselnie. Ha pedig a felperes mindennek nem tulajdonított jelentőséget a szerződés aláírásakor, akkor az rPtk. 4. § (4) bekezdésére figyelemmel erre utóbb eredménnyel nem hivatkozhat.

[37] A 6/2013. PJE határozatra és az EUB Főtanácsnokának a C-186/16. számú (ún. Andriuc) ügyhöz készített beadványára utalva azt is hangsúlyozta, hogy az Irányelv 3. cikk (1) bekezdése értelmezésénél a felek szerződésből eredő jogai és kötelezettségei közötti jelentős egyenlőtlenség fennállását minden olyan körülményre tekintettel kell értékelni, amelyet a szolgáltató a szerződés megkötésekor észszerűen előre láthatott. Ezzel szemben nem értékelhető úgy, hogy ilyen egyenlőtlenség áll fenn olyan, a szerződés megkötését követően bekövetkezett, nem a szolgáltatótól függő, illetve általa előre nem látható változások alapján, mint az árfolyamváltozás. Ebből kiindulva úgy érvelt, hogy az árfolyamváltozás nem volt általa előrelátható, ezért annak lehetősége nem eredményezett a fogyasztó és az ő jogai, illetve kötelezettségei között jelentős egyenlőtlenséget.

[38] E körben a jogerős közbenső ítélet indokolásában {[42]-[44] pontjaiban} a 93/13/EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdésével és 3. cikk (1) bekezdésével összefüggésben kifejtettek kapcsán kiemelte egyrészt azt, hogy az EUB több határozatában megjelenő joggyakorlata értelmében nem önmagában az egyenlőtlenség, hanem annak jelentős mértéke alapozza meg a tisztességtelenség megállapítását, másrészt azt, hogy az rPtk. 209. § (1) bekezdésére is figyelemmel a tisztességtelenség vizsgálata szükségszerűen kétlépcsős művelet. Az első lépcsőben az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezések világos, érthető jellege vizsgálandó, és ha az állapítható meg, hogy az érintett szerződési feltételek nem világosak és érthetők, akkor a második lépcsőben kell azt vizsgálni, hogy a szerződés a jóhiszeműség és tisztesség követelményével ellentétesen – a szerződéskötéskor (és nem utóbb) – jelentős egyenlőtlenséget okozott-e a felperes mint fogyasztó terhére.

[39] Az alperes hangsúlyozottan sérelmezte, hogy az említett második lépcsőben, különösen abban a körben, hogy a szolgáltatás-ellenszolgáltatás egyensúlya a szerződéskötéskor a felperes hátrányára és az ő javára valóban jelentősen megbomlott-e, sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem vizsgálódott érdemben. Előadta: az elsőfokú bíróság a kétlépcsős bizonyítást – jóllehet erre az Irányelv 3. cikk (1) bekezdése alapján kötelezettsége lett volna – le sem folytatta, míg a másodfokú bíróság – holott erre jogilag az rPp. 252. § (2) bekezdése alapján lehetősége lett volna – nem helyezte hatályon kívül az elsőfokú közbenső ítéletet, és nem utasította az elsőfokú bíróságot arra, hogy e tárgykörben folytasson le bizonyítást és hozzon újabb határozatot.

[40] Álláspontja szerint az rPp. 160. § [helyesen: 164. §] (1) bekezdése alapján a felperest terhelte annak a bizonyítása, hogy a szerződés a jóhiszeműség és tisztesség követelményével ellentétesen, a felek általi megkötésének időpontjában jelentős egyenlőtlenséget okozott a felperes terhére. E bizonyítatlanság miatt a tisztességtelenség sem állapítható meg, ami miatt a kereset elutasításának lett volna helye.

[41] Ehhez a tárgykörhöz kapcsolódva az alperes részletesen bemutatta a hazai deviza és forint alapú hitelezés 2005. és 2012. évek közötti közgazdasági jellemzőit, kiemelten e hitelek átlagos kamatszintjeinek változását, hangsúlyozva, hogy ebből a szempontból a forinthitelek bizonyultak a legrosszabb választásnak, és ugyanez állapítható meg a törlesztőrészek alakulásáról is.

[42] Mindezek alapján vitatta, hogy a szerződéskötéskor a felek között egyensúlyhiány lett volna jogaik, illetve kötelezettségeik terén. Megjegyezte továbbá: a felperes sem hivatkozott arra, hogy a jóhiszeműség követelményével ellentétben kárára jelentős egyenlőtlenséget idézett volna elő a perbeli szerződés és az ÁSZF hivatkozott tartalma, továbbá kitért arra is, hogy az említett okiratok nem tartalmaznak olyan rendelkezéseket, miszerint az árfolyamkockázat nem valós, vagy kedvezőtlen alakulásának van felső határa.

[43] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős közbenső ítélet hatályában való fenntartására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

[44] Az alperes felülvizsgálati kérelmének tartalmára figyelemmel a Kúria előjáróban a felülvizsgálati eljárás kereteit és jogi természetét rögzíti. A felülvizsgálati eljárás szigorú eljárási szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat, tárgya a jogerős ítélet, amelynek jogszabálysértő volta csak az rPp. 272. § (2) bekezdésének mindenben megfelelő felülvizsgálati hivatkozások tekintetében vizsgálható érdemben, figyelemmel az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3., 4. pontjában foglaltakra is. Lényeges továbbá, hogy a felülvizsgálati eljárásnak csak olyan hivatkozás lehet a tárgya, amely a megelőző eljárási szakaszoknak is tárgya volt, tekintettel arra, hogy olyan kérdésben, amelyet az eljáró bíróságok érdemben nem vizsgáltak, jogszabálysértést sem követhettek el.

[45] A fentiekre tekintettel a Kúria rámutat, hogy az alperes által a felülvizsgálati kérelmében hivatkozott hirdetmény már a másodfokú eljárásnak sem volt a tárgya, amint arra jogerős közbenső ítéletének [45] pontjában a másodfokú bíróság is utalt, így az ezzel összefüggő felülvizsgálati hivatkozása nem volt érdemben vizsgálható.

[46] Az így meghatározott felülvizsgálati keretek [rPp. 275. § (2) bekezdés] között eljárva a Kúria a felülvizsgálat eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős közbenső ítélet az érdemben vizsgálható hivatkozások tekintetében nem jogszabálysértő, így a felülvizsgálati kérelem nem alapos.

[47] A Kúria kiemeli, hogy a jelen felülvizsgálati eljárás alapját képező jogerős közbenső ítéleti tényállás lényeges eleme, hogy – az alperes által kötött hasonló deviza alapú szerződéseken alapuló jogvitáktól eltérően – nem képezte a tényállás részét az ún. külön kockázatfeltáró nyilatkozat, így az árfolyamkockázati tájékoztatás megfelelésége szempontjából kizárólag az egyedi szerződés 7. és 10. pontjai, valamint az ÁSZF 4.1.1. pont - 4.1.5. pontjai voltak értékelhetőek.

[48] A Kúria figyelemmel volt továbbá arra is, hogy Jogegységi Panasz Tanácsa a 2021. november 22-én hozott és a Magyar Közlöny 2021. évi 243. számában 2021. december 28-án közzétett Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozata (a továbbiakban: JPE határozat) értelmében a 2/2014. PJE határozat 1. pontja azzal a kötelező (kiegészült) értelmezéssel alkalmazható, miszerint akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz (a forint) árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet (JPE határozat elvi tartalom, 34. pont). A perbeli szerződés fentebb rögzített egyedi pontjai és az ÁSZF érintett pontjainak tartalma ezeknek az elvárásoknak nem felel meg. E körben a Kúria az rPp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó 254. § (3) bekezdése alapján a másodfokú bíróság jogerős közbenső ítéletének [31]-[39] pontjaiban foglalt indokaira – azok megismétlése nélkül – egyetértőleg visszautal.

[49] A Kúria rámutat továbbá, hogy az alperes felülvizsgálati kérelmében hiányolt ún. „kétlépcsős” vizsgálat második elemeként a másodfokú bíróság közbenső ítéletének [40]-[43] pontjaiban érdemben vizsgálta a felek jogai és kötelezettségei közötti egyensúlytalanság kérdését és azt fennállónak ítélte. Ehhez kapcsolódóan ugyanakkor a Kúria az alábbiakat emeli ki.

[50] A 2/2014. PJE határozat rendelkező része 1. pontjának harmadik bekezdése szerint: „Ha a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen vagy teljesen érvénytelen.”.

[51] A jogegységi határozat rendelkező részének fenti szövegéből megállapítható, hogy ha deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésben az árfolyamkockázatot teljes egészében és korlátlanul a fogyasztóra hárító, ekként főszolgáltatást megállapító szerződési feltétel elégtelensége folytán a fogyasztó alappal gondolhatta, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, akkor a nem világos és nem érthető tájékoztatásra tekintettel a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése (feltétele) egyúttal – minden további, a másodfokú bíróság, illetve az alperes által második lépcsőbe tartozónak nevezett vizsgálat nélkül – annak tisztességtelenségét, ezáltal pedig a szerződés egészének érvénytelenségét eredményezi.

[52] Ezzel összefüggésben a Kúria rámutat: az árfolyamkockázati tájékoztatás tekintetében a magyar jog és a Tanács 93/13/EGK irányelve (1993. április 5.) a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről (a továbbiakban: 93/13/EGK irányelv) rendelkezései, továbbá ezek bírói gyakorlata egyaránt irányadó. Ahogyan az EUB már értelmezte, a 93/13/EGK irányelv 4. cikkének (2) bekezdése egyrészt minimumszabályokat ír elő, másrészt megszorítóan értelmezhető kivételt (C-186/16. sz. Andriuc ügy 34. pont; C-84/19. sz. Credit Profi Polska ügy) biztosít a 3. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességtelenségi vizsgálat alól. A 93/13/EGK irányelv értelmében az átláthatósági

követelmények funkciója, hogy a 93/13/EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdésének értelmében a szerződés elsődleges tárgya csak abban az esetben képezi a 3. cikk (1) bekezdésében előírt értékelés tárgyát, ha az adott feltételek nincsenek világosan és érthetően megfogalmazva, azaz az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatás tisztességtelen jellegének vizsgálatára akkor kerülhet sor, ha az nem világosan és nem érthetően van megfogalmazva. A 93/13/EGK irányelv 3. cikk (1) bekezdésének értelmében a szerződési feltételek tisztességtelenek, ha ellentétesek a jóhiszeműség követelményével, és a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéznek elő a fogyasztó kárára.

[53] A 93/13/EGK irányelv 8. cikke azonban lehetővé teszi a tagállamok számára a fogyasztók magasabb szintű védelme érdekében szigorúbb nemzeti rendelkezések elfogadását. Az EUB (C-96/16. és C-94/17. sz. Banco Santander Escobedo Cortés egyesített ügyek 69. pont) azt megerősítette, hogy főszabály szerint a tagállami legfelsőbb bíróságok ítélezési gyakorlata nem tartozik a 8. cikk szerinti szigorúbb nemzeti rendelkezések közé, ugyanakkor, ha a nemzeti legfelsőbb bíróságok a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének értékelésére szolgáló bizonyos kritériumokat dolgoznak ki, amelyeket az alsóbb fokú bíróságoknak de facto be kell tartaniuk, vagy amelyek alkalmazása kötelező a számukra, akkor ez összeegyeztethető a 93/13/EGK irányelvvel, ha az így használt kritériumok képesek hatékony jogorvoslatot nyújtani a fogyasztónak, és az alsóbb fokú bíróságokat ez nem korlátozza az előzetes döntéshozatali kérdéseik EUB elé terjesztésében (C-96/16. és C-94/17. sz. Banco Santander Escobedo Cortés egyesített ügyek 62–71. pont; C-118/17. sz. Dunai ügy 60–64. pont).

[54] A magyar jog szabályai és gyakorlata (rPtk. szabályozás, jogegységi határozat) pedig a fenti elveknek megfelelően az irányelvi minimumszabályozásnál szigorúbb mércét alakítottak ki. A 2/2014. PJE határozatnak a JPE határozattal megerősített 1. pontja értelmében önmagában a nem világos, nem egyértelmű szerződéses rendelkezés (tájékoztatás) megalapozza a korlátlan árfolyamkockázat fogyasztóra hárításának tisztességtelenséget.

[55] Erre tekintettel a jogerős közbenső ítélet fentebb említett [40]-[43] pontjaiban kifejtettek szükségtelenek voltak, ezért azokat a Kúria mellőzi.

[56] A kifejtettekre figyelemmel a jogerős közbenső ítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabályokat, ezért a Kúria azt az rPp. 275. § (3) bekezdése alapján – ugyancsak közbenső ítéletével – hatályában fenntartotta.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[57] 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 209. § (1) bekezdés, 209/A. (2) bekezdés

2/2014. PJE

JPE.I.60015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozat

A döntés elvi tartalma

[58] Akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz (a forint) árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet.

Záró rész

[59] Az alperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, amelyre tekintettel az rPp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó 78. § (1) bekezdés alapján köteles a felperes felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére, melyet a Kúria a közbenső ítélet elleni felülvizsgálati kérelemre tekintettel meg nem határozható felülvizsgálati ügyérték alapul vételével a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdései alapján állapította meg az áfát is magában foglalóan.

[60] A Kúria észlelte, hogy az alperes a szükségeshez képest 237.590 forint felülvizsgálati eljárási illetékkel többet rótt le, ezért az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 80. § (1) bekezdés f) pontja alapján megállapította, hogy az alperes annak visszatérítését kérheti az adóhatóságtól.

[61] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet az rPp. 274. § (1) bekezdésének megfelelően, az alperes kérelmére, tárgyaláson bírálta el.

[62] A közbenső ítélet elleni felülvizsgálatot az rPp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

Budapest, 2022. április 19.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Cseh Attila s.k. előadó bíró, Dr. Simonné dr.
Gombos Katalin s.k. bíró